

Elek Szilvia

Négykezes

Valójában nem sietett sohasem. Az idő úgyis neki dolgozik, ezt tudta, így a békés pöfékelés a kertben, a kis tó partján – ahonnan beláthatta volna szinte az egész parkot, sőt még a porfellemben úszó utat is a kastélyhoz – időtlen, mámoros álommá, jóllakott délutáni megelegedéssé nyújtotta a szieszta perceit. Csupán a repkényen átszűrődő fénysugarak és a pipafüst játszadozását figyelte, meg azt a kanyargó dallamfoszlányt, amely ma reggel kéredzkedett a fülébe. Nem tágított az a pár hangnyi motívum, akárhogy is szeretett volna elfeledkezni róla. Ahogy a cselédleány rekedtes hangján, a mosott ruhák gőze között utat tört a hamiskás dallam, úgy fészkelte be magát a gróf fülébe, mint valami régi ismerős vagy egy évek óta nem látott hű barát. – Igazán kitűnő ez a friss egyiptomi dohány, megéri az árát – gondolta jólesően, de épp a frissítő pohár után nyúlt volna, amikor hirtelen, meglepő gyorsasággal felpattant, kiverve inasa kezéből a poharat. A kristálypohár éles csörrenéssel szilánkjaira hullott a földön, de a gróf ügyet sem vetvén erre, lendületes léptekkel indult fölfelé a lépcsőn. A dallam, az vitte. Hirtelen megjelent előtte Tyutyu cigány alakja, ahogy ragyogó arccal húzza, mit húzza – sírja, jajongja, dorombolja, szinte eggyé válva hegedűjével, amelyből ő maga ki sem látszik, csak az a hatalmas, bokor bajusza, igen, az a dallam volt, ugyanaz, amely ma reggel Örzse cserepes ajkán szólt, a parasztlányén, aki még csak tegnap került be a kastélyba szolgálatra! Örzse – hány éves lehet is –, hát persze, megmondta az intéző, épphogy betöltötte a tizenkettőt, igen, szegény apja nevelte egyedül kis kunyhójukban, kint a tanyán, aztán ez a lány nemhogy hegedűt nem láthatott még, de tán cigányt sem, s a dallamok csak a mezőről, a juhászlegényektől meg az apjától juthattak el hozzá, ez hétszentség! A gróf dörgedelmes léptei a dolgozószoba mahagónikazettás parkettján egyre lassabbra szelődültek, és a fülében ritmusra dobbanó verbunk üteme majdnem táncra perdítette. Itt a bizonyíték! Hát nem megírtam én azt, Liszt mekkorát tévedett, amikor azt merte nyilatkozni, hogy nekünk, magyaroknak nincsen saját zenénk, csak a cigányzene? A cigányok vajh honnét veszik az ilyen szépséges nótákat, ha nem a földeken dolgozó parasztoktól? Hogy követhet el valaki – főleg ily hatalmas muzsikus – egy ilyen baklövést? A gróf nem késlekedett. Azonnal felhajtotta a dolgozószoba kis klavírjának tetejét, és jobb kezével nekilátott Örzse nótájának. Aztán bal kezével is, és a hozzá illő harmóniák kíséretében – a Tyutyu nótája kerekedett ki.

A meredeken tűző nap megizzasztotta a postakocsi utasait. Az inas szakadatlanul törölgette csuromvizes tarkóját, a társalkodónő pedig vizes borogatásokat cserélgetett a kisasszony homlokán. Paulina kisasszony egyébiránt nemigen hederített a napsütésre, sokkal jobban el volt foglalva annál: sürgős levelet körmölt szép gyöngybetűkkel. A címzett: Gróf Fáy István, a máltai lovagrend vitéze. Hosszú ideig tartott a levélírás, hiszen a kocsi rázkódott, és a lovak néha

nagyokat rándítottak rajta, de se baj, a levélnek el kellett készülnie, hiszen a futár már vagy jó órája kíséri őket, alig várva, hogy útnak indulhasson a reá bízott borítékkal. – Olvasd fel, kérlek, légy oly jó – kérte Paulina társalkodónójét. Mire a másik hölgy a korábbiaknál is sűrűbb legyező mozdulatok kíséretében neki látott a feladatnak. „Méltóságos és nagyságos Gróf Úr! Eleget téve az Ön szíves és kegyes meghívásának, aszerint, mint korábban megállapodtunk, elindultam Önhöz. Pár napja úton vagyok, de nem hagyhatom ki, hogy Kassán meg ne látogassam nagybátyámat, báró Szeplaki Józsefet, akit immár nagyon rég láttam, és akinek hiánya szívemnek igen nagy fájdalmat okozott évek óta. Ezért az elkövetkező két napot drága nagybátyám házában töltöm, és ezután folytatom utam Fáj irányába. Ahogy mondják, az Ön kastélya egy napi kocsiutra lehet Kassától, s ha igaz ez, akkor harmadnapon be is futhat kocsink az Ön hírneves udvarába. Remélem, tudja azt a méltóságos Gróf Úr, hogy nem kis izgalommal megyek Önhöz eme látogatásra! A kegy, amiben részesített, amellyel nekem ajánlotta legújabb kottás gyűjteménye legszebb darabjait, szégyenlős pironkodásra készítet! Nem is igazán értem, miért részesít engem ebben a nemes gesztusban, merthogy klavírtudásom – bár minden igyekezetemmel azon vagyok, hogy egyre jobban bírjam a virtuóz játékot – minden bizonnyal még sok kivetnivalót hagy maga után. De hamarosan erről személyesen is megbizonyosodhat, ami miatt már kellően is izgulok, és nem is tudom, mit tegyek ez ellen. Méltóságod ugyanis kiváló pianista hírében áll, aki még Mozart és Beethoven urak klavírkoncertjeit is a legnagyobb közmegeledésre tolmácsolja, hiszen a Hangászati Mulatságok hangversenyeinek híre még Pest-Budára is eljutott! És aki Liszt Ferenc barátja! Gyakoroltam is eleget, bizony, hogy megfelelhessenek, és méltó lehessenek arra, hogy Önnel együtt muzsikáljak. De az Ön darabjai kárpótoltak a sok fáradozásért, a hamarosan létrejövő közös hangászprodukciónk pedig még inkább. Tehát még három nap, és felcsendülhet az Ön zenéje négy kézre! Maradok tisztelettel híve...” – Kisasszony, azt hiszem, alá kellene írnia – nyelt nagyot a kitikkadt társalkodónő. – És kérek a kisasszonynak és magamnak is abból a jegelt kulacsból egy hajtásnyit! – Jó lesz így, Amélia? Mondjál már valamit! Nem kéne megírnom neki azt is? – Ugyan, kedvesem – torkollta le a társalkodónő –, ezzel ráér később is előhozakodni. Különben is, az a hír járja, hogy jóvágású, szép ember a gróf... – Öreg! – így Paulina. – Dehogy öreg! – így Amélia. Hát akkor ennyiben is maradtak.

Három nap elteltével Szeplaki Nérei Paulina kocsija begördült a fáji kastély udvarába. A gróf teljes háza népe a főbejárat előtt állva figyelte a kisasszonyt, akinek érkezését már megelőzte szépségének híre. A gróf maga is a vendég elé sietett az előcsarnokban, és csomagjainak a vendégszobába szállíttatása után azonnal a hangversenyterembe vezette őt. – Ó, a gyönyörű Schwaab klavír! Már hallottam róla, és beszélnek Pesten, hogy ugyanilyet ajándékozott Méltóságod Erkel úrnak is! Micsoda nemes lélek! – Ó, ez igazán említésre sem méltó – háritotta el a dicséretet a gróf. – Ha az ember megtehet egy ilyen gesztust, akkor meg is teszi. Ez csak természetes. De próbálja csak ki a hangszert, kisasszony! Magával ragadó hangja van ám! – Paulina kisasszony – nem leplezve izgatottságát – leült a hangszerhez. Néhány könnyed futama és dús hangzata a gróf nem leplezett tetszését vívta ki. – Bravó, kisasszony! Ebben bíztam én, hogy az Ön játéka éppoly kivilágító, mint a szépsége! Akkor talán – a kottákból,

5.

Régi magyar
zene

GYÖNGYEI,
párosítva némely
ujabb csárdásokkal,

ajánlva
NE [REDACTED] PAULINA KISASSZONY
ő nagyságának

Zongorára négy kézre alkalmazta

FÁJ GRÓF FAY ISTVÁN

az
uralkodó Máltai Rend
vitéze.

a kirádo tulajdona

Bécsben, Glöggel' nél.

5 dik füzet.

PERLEN

der älteren ungarischen Musik

mit einigen neuen Csárdás

für Pianoforte zu vier Händen gesetzt

und
dem wohlgebornen Fräulein

PAULINE NE [REDACTED]

in tiefster Achtung gewidmet

GRAF STEPHAN FAY

Ritter des Souverainen und hohen Maltheser-Ordens.

Zeneművészet
Főiskola
Budapest

786 e

Fünftes Heft.

Eigentum des Verlegers

Wien bei F. Glöckl Kunst- u. Musikalienhandlung.

Pr. 2 fl. 64 Kr.
1 Thlr. 20 Kr.

Glöckl
Bismarckstr.
22-23
bme

amelyeket Önnek küldtem – játszhatnánk, ha gondolja. – S a gróf máris helyet foglalt a másodiknak odakészített széken, egészen közel Széplaki Nérei Paulina kisasszony nemes és hófehér kezeihez. S ekkor felcsendültek szép sorban Bihari, Lavotta, Csermák és Tyutyu dallamai, bámulatosan gazdag harmóniákkal, cifra díszekkel és mindenféle kacifántokkal, lassúban és frissben, úgy, hogy a hölgy és az úr két-két kézzel zenélt – időnként vállukat, térdüket összeérintve –, mint egy egy személyben játszó virtuóz művész azt egymagában játszáná. De micsoda muzsika volt ez! Benne volt abban a magyar virtus minden szépsége, bája, a cimbalom és a tárogató hangja, a cigány keseregése és a huszárok délceg tartása! Lassan sötétedni kezdett, a mennyezetén táncoló alakok elfogytak a szem előtt, s az inas meggyújtotta a terem összes gyertyáját. A muzsikuskok azonban nem álltak meg, csak játszottak, játszottak. Egyszer csak Paulina leejtette kezét a billentyűkről. – Mondja, méltóságos Gróf Úr, tulajdonképpen miért is nekem ajánlotta ezeket a műveket? Hiszen, egyetlenegyszer hallott engem játszani, pár éve, Budán. És akkor – nem is voltam különösen jó... – Kedves Paulina kisasszony, tudja, többkötetnyi muzsikát megírtam már. És a legtöbbet kedvenc műfajomban, a verbunkosban. És – amikor újból négykezes kezdtem írni – hát akkor eszembe jutott a kegyed különösen szép, mély barna tekintete. Hát – ezért. És mondja, Ön, kedves kisasszony, miért fogadta el a meghívásomat azonnal? – Ó, hát méltóságos Gróf Úr, nem akartam Önt rögtön eme kérésimmal megrohanni, de ha már rákérdezett... Régi álmom, vágyam, hogy tanulhassak még. Klavírjátékomat szeretném fejleszteni, és Liszt úrtól tanulni... Ajánlását kérném Liszt úrhoz, aki Önnek kiváló tisztelője és barátja. Ha nincs ez ellen kifogása... és nemes lelkületét továbbra is mások segítségével bizonyítaná...

– Tehát erről lenne szó. Kisasszony, Ön megtiszteltetésével. Úgy lesz, ahogy Ön szeretné. Akkor – folytassuk a muzsikát. – És Bihari, Lavotta, Csermák és Tyutyu dallamai újra ott keringtek, kergetőztek, repültek a míves festett freskók és fehérre csiszolt domborművek között. A kastély falai némán hallgatták, a játékosok pedig belefeledkezve, elbódulva, a hangok özönében észre sem vették, hogy a dupla betétes, hatalmas faajtó mélyedésében a kis cselédlány, Örzse bújt meg, tágra nyílt szemmel csodálva a dallamokat, azokat a dallamokat, amelyeket ő is ismert valahonnan, de hogy honnan, az sehogy sem jutott eszébe.

Gróf Fáy István (1807–1862) zeneszerző, zenetörténész és művészeti mecénás volt, aki Fájban épült kastélyában évi több alkalommal is „zenei fesztiválokat”, úgynevezett Muzsikai Akadémiákat szervezett, amelyeket a korabeli sajtó „Hangászati Multságoknak” is nevezett. *Régi magyar zene gyöngyei* címen többkötetes négykezes sorozatot adott ki. Liszt Ferencsel levelezett, barátságot ápolt, de egy ízben kemény kritikával is illette őt egy a magyar zenével kapcsolatos állítása miatt.